

AKMAYAN NAKİT TABLOLARI: SERMAYE PİYASASI KANUNU KAPSAMINDAKİ ŞİRKETLERİN NAKİT AKIM TABLOLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Arş. Gör. Turgay SAKIN*

ÖZET

Finansal tablolar günümüz bilgi dünyasında yatırımcıların en önemli bilgi kaynaklarından biridir. Bu kaynağın yatırımcı tarafından etkin ve verimli kullanımının şartlarından biri de nakit akım tablosu bilgisinin anlamlılığı ve güvenilirliğidir. Bu noktadan hareketle bu çalışmada nakit akım tablosu incelenmiş ve ülkemizde bu tablolarda sunulan bilginin kalitesine ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışmada hisse senetleri İMKB’de işlem gören bazı halka açık şirketlerin 2006 yılı denetimden geçmiş nakit akım tabloları incelenmiştir.

Anahtar Kelime : Nakit akım, direkt yöntem, endirekt yöntem

NONFLOWING CASH STATEMENTS: EVALUATING CASH FLOWS STATEMENTS OF THE FIRMS WITHIN CAPITAL MARKETS LEGISLATION

ABSTRACT

In today’s information world financial statements are one of the important information sources of the investors. One of the terms for the effective and efficient employment of this source by the investors is the reliability and expressive power of the cash flow statement information. Starting from this point, in this study the cash flow statements are studied and some assessments are made on the quality of information presented in these statements in our country. In the study 2006 audited cash flow statements of some public companies whose stock traded in İMKB are analyzed.

Key Words: Cash flow, direct method, indirect method

* İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Anabilim Dalı

1. GİRİŞ

Ülkemizin ekonomik yaşamında muhasebe mesleğinin önemi son 20 yılda artmaya başlamıştır. 1980 yılından sonra yaşanan ekonomik gelişmeler, dışa açılma, sermaye piyasalarının oluşması ve gelişmesi, muhasebe mesleğine olan ihtiyacı arttırmıştır. Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu ile 1989 yılında yasal çerçevesi oluşturulan ülkemiz muhasebe mesleği, o günden bugüne önemli ilerlemeler kaydetmiştir. Yakın zamana kadar kapsamlı muhasebe standardı olmayan ülkemizde artık günümüzün en çok kabul gören standartlarından uluslararası finansal raporlama standartları ile uyumlu muhasebe standartları bulunmaktadır.

Fakat bu gelişmelere rağmen hâla bazı konularda önemli eksiklikler ve bazen de yanlışlıklar göze çarpmaktadır. Bu konulardan biri de nakit akım tablosudur. Nakit akım tablosu ile ilgili ülkemiz uygulamalarına değinmeden önce bu konuda bazı hususların ortaya koymak yararlı olacaktır.

2. NAKİT AKIM TABLOSU

Nakit akım tablosundan bahsederken öncelikle nakit kavramının incelenmesi gerekmektedir. Türk Dil Kurumu'nun (TDK) sözlüğünde nakit; (1) para, akçe, (2) kullanılması hemen mümkün olan para, peşin para ve likit olarak tanımlanmaktadır. Uluslararası standartlarda nakit ve nakit benzeri kavramı kullanılmaktadır. Uluslararası standartlarda nakit kavramı ile anlatılmak istenen TDK'nın tanımı ile uyumludur. Bu nokta-

da önemli olan nakit benzeri kavramı ile ne anlatılmak istendiğidir. Nakit benzeri kavramı bazı kısa vadeli yatırımları tanımlamak için kullanılmaktadır. Bu yatırımların özelliği vadelerine çok kısa süre kaldığı için taşıdıkları değer (pazar değeri) ile defter değeri arasında anlamlı bir büyüklük olmaması ve likit oldukları için kısa sürede paraya çevrilebilmeleri veya para gibi işlem görmeleridir. "Vadelerine az süre kalması" ifadesini uygulayıcılar için daha net hale getirmek amacıyla vadesine üç ay veya daha az süre kalmış yatırımların nakit benzeri kabul edileceği¹ belirtilmiştir. Bu tanım nakit benzeri sayılabilecek yatırım çerçevesini netleştirirken bazı alanlar gri kalmaya devam etmektedir. Örneğin, işletmenin vadesine 6 ay kala satın aldığı ve bilanço günü itibarıyla vadesine 2 ay kalan bir yatırım nakit eşdeğeri kabul edilmeli midir? Amerikan standartlarında bu durumun önüne geçmek amacıyla "orijinal vadelerine" 3 ay veya daha az süre kalmış yatırım² tanımı kullanılmış ve orijinal vade ifadesi ile satın alma tarihinde menkul kıymetin vadesine 3 ay veya daha az süre kalmış olması gerektiği standardın 2 numaralı dipnotunda açıklanmıştır. Ayrıca nakit ve nakit benzeri tanımının içine tüm menkul değerlerin girdiği düşünülse de hisse senetleri nakit tanımının içine girmezler bu nedenle hisse senedi alım satımı nakit akım tablosunda gösterilmelidir³.

Nakit akım tablosu hazırlanmasındaki temel amaç işletmenin nakit ve nakit eşdeğeri ödeme ve tahsilatlarının ortaya koyulmasıdır⁴. Nakdin nereden geldiğini ve nerede kullanıldığını bilmek işletmenin gelecekteki nakit akımlarının değerlendirilmesi ve tahmin edilmesi açısından önemlidir.⁵ Hazırlanmasında temelde bilanço ve

¹ SPK Seri XI, No: 25, md.113

² Statement of Financial Accounting Standards 95 "Statement of Cash Flows", md. 7

³ Robert F. Meigs, Walter B. Meigs, Mary A. Meigs, Financial Accounting, McGraw-Hill, Inc., Eighth Edition, s.608

⁴ SFAS 95, md.4

⁵ Ümit Gücenme, Aylin Poroy Arsoy, Muhasebe Standartlarındaki Sınıflandırılmış Nakit Akım Formatı İle Finansal Performansın Ölçülmesi, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Nisan 2006, s. 67

gelir tablosu kullanılan nakit akım tablosunun düzenlenmesinin en önemli nedeni nakit akış bilgilerinin işletme ilgililerinin ihtiyaçlarını diğer tablolara göre daha iyi karşılaması gösterilebilir⁶. Nakit akım tablosu, bilanço ve gelir tablosu ile beraber işletmenin daha geçerli likidite ve borç ödeme gücünü gösterdiğinden özellikle borç verenler açısından daha geçerli bilgi üretmektedir.⁷

Nakit akım tablosunun ortaya çıkışı 1961 yılında A.B.D’de yayımlanan “Muhasebe Araştırma Çalışması-2: Nakit Akım Analizi ve Fon Tablosu” (Accounting Research Study-2: Cash Flow, Analysis and Funds Statement) çalışmasına dayanmaktadır. Çalışma fon akım tablosunun zorunlu hale getirilmesini ve tablonun denetçi görüşüne açılmasını tavsiye etmiştir⁸. 1971 yılında ise Accounting Principles Board (APB), APB:19’u “Finansal Durumdaki Değişmeler Tablosu (Statement of Changes in Financial Position)” yayımlamıştır. 1981 yılında Financial Accounting Standards Board (FASB) fon akım tablosunda çalışma sermayesi (fon) yerine nakdin kullanılmasını öneren bir taslak metin yayımlamıştır. 1982’de ise APB işletmelerin fon akım tablosunda çalışma sermayesi yerine nakdi kullanmalarına izin veren bir düzenleme yapmıştır. Gelir tablosunda başarı değerlendirilmesinde önemli yeri olan kâr rakamının yanı sıra; nakit kaynağı sağlama ve bunların kullanımı konusundaki uygulama ve politikalar finansal tablo kullanıcıları tarafından çalışma sermayesi

kavramına göre daha açık ve önemli bulunmaktadır⁹. Fon akım tablosunda giderek yoğun biçimde nakdin kullanılmaya başlanması FASB’nin konu ile ilgisinin artmasına yol açmış ve 1986 Temmuz’unda nakit akım tablosu ile ilgili bir taslak metin ve 1987 Kasım’ında ise “Statement of Financial Accounting Standard (SFAS) 95; Statement of Cash Flows (Nakit Akım Tablosu)” yayımlamıştır¹⁰.

Nakit akım tablosu Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu’nun çalışma alanına 1976 yılında girmiş ve kurul 1977 yılında “Finansal Pozisyonda Değişmeler Tablosu” (Statement of Changes in Financial Position) standardını yayımlamıştır. 1992 yılında ise UMS 7 “Nakit Akım Tablosu” standardı yayımlanmıştır.

Nakit akım tablosu ülkemiz sınırlarından uzun süre ancak ders kitaplarında bir bölüm olarak görülmüş ve bir dönem fon akım tablosu ile beraber ek mali tablo olarak yayımlanmıştır. Finansal tablo olarak sadece bilanço ve gelir tablosunun anlaşıldığı bir dönemde SPK’nın çıkarmış olduğu 29.01.1989 tarihli bir yönetmelik ile bilanço ve gelir tablosunun yanında nakit akım tablosu da talep edilmeye başlanmıştır. Fakat aynı yönetmelik işletmelerden fon akım tablosu düzenlemelerini talep etmeye de devam etmiştir¹¹. Ancak tablonun artan önemi, ülkemiz uygulamalarında bu tablonun da finansal tablo setinin bir parçası haline gelmesine yol açmış, halka açık işletmelerin bu tabloyu yayımlamaları zorunlu hale getirilmiştir.

⁶ Göksel Yücel, Globalleşen Dünya’da Türk İşletmeleri’nin Finansal Raporlama Sorunları, İ.Ü. İşletme Fakültesi Dergisi, C:22, Sayı:2, Kasım 93, s.17

⁷ Gücenme, Arsoy, a.g.e, s. 74

⁸ Philip L. Kintzele, Diane M. Block, Implementing SFAS 95, Statement of Cash Flows, The CPA Journal, Eylül 1990, s. 46

⁹ Göksel Yücel, Nakit Akış Tablosu, Muhasebe Dergisi, Eylül-Ekim 1992, s.20

¹⁰ Helen Kwok, The Effect of Cash Flow Statement Format on Lenders’ Decisions, The International Journal of Accounting, 2002, s. 349

¹¹ Yücel (1992), a.g.e, s.21

Nakit akım tablosuna gerekli önemin verilmeyişinin sebepleri olarak şunları düşünebiliriz¹²:

1. Nakit akım tablosunun bilanço ve gelir tablosuna göre yeni bir tablo olması ve pek çok yönetici ve finansal tablo kullanıcısının nakit akım tablosunu öğrenmemiş olması (öğrenmişlerse bile nasıl hazırlandığını görmeleri fakat nasıl yorumlanacağını öğrenmemeleri).
2. Endirekt yönetime göre hazırlanmış faaliyetlerden sağlanan nakit bölümünün anlaşılmasının zor olması.
3. Nakit akım tablosunun etkin kullanımı için karmaşık oranların sofistike analizlerine ihtiyaç duyulduğunun düşünülmesi.

Yukarıda sıralanan faktörler ABD’de nakit akım tablosuna yeterli önem verilmeyişinin nedenleri olarak sıralanmıştır. 1990’lı yıllarda ABD’de, nakit akım tablosu ile ilgili yaşanan sorunlar ile ülkemizdeki durum arasında dikkat çekici benzerlikler kurulabilir, fakat nakit akım tablosunun kullanımı ile ilgili olarak ülkemizde yapılan benzer çalışmalar bulunmadığından bu konuda net değerlendirmelerde bulunulamamaktadır.

2.1 DİREKT VE ENDİREKT AKAN NAKİT AKIMLARI

Nakit akım tablosu hazırlamanın temel yolu tahakkuk esasına göre oluşturulmuş bilanço ve gelir tablosu kalemlerinin nakit esasına dönüş-

türülmesidir. Bu dönüştürme sonucu oluşan nakit akış bilgisi finansal tablo kullanıcılarına iki yöntemle iletilmektedir. Bu yöntemler¹³ direkt ve endirekt yöntemlerdir. İki yöntem arasındaki temel fark faaliyetlerden sağlanan nakdin sunum biçimindedir. Daha önce de belirtildiği üzere, faaliyetlerden sağlanan nakit temelde net kârın hesaplanmasında kullanılan işlemlerinin tahakkuk esasından arındırılarak nakit esasına çevrilmesinden başka bir şey değildir. Endirekt yöntem, net kârdan başlayarak gerekli ekleme ve çıkarmalar sonucu faaliyetlerden sağlanan nakdi bulmaya yarayan bir yöntemdir. Endirekt nakit yönteminin savunucuları bu yöntemin nakit akım tablosu, gelir tablosu ve bilanço arasında anlamlı bir bağ kurduğunu iddia etmektedirler.¹⁴ Endirekt yöntemin direkt yönetime göre daha az maliyetli olması da endirekt yöntem için önemli bir üstünlük olarak kabul edilmektedir.¹⁵ Direkt yöntem ise gelir tablosunun satışlar kaleminden başlayarak faaliyetlerden sağlanan nakdi bulmayı amaçlayan bir yöntemdir. Bir bakıma direkt yöntemde, faaliyetlerden sağlanan nakit kısmı nakit esaslı olarak hazırlanmış bir gelir tablosuna benzemektedir. Bu yönüyle direkt yöntem her önemli kalemtedeki nakit giriş ve çıkışlarını gösterdiği için daha anlaşılır bulunmaktadır.¹⁶ Direkt yöntemin savunucuları bu yöntemin işletmenin faaliyetlerinden borçlarını ödemek, yeni yatırım yapmak ve temettü ödemek için yeterli nakit yaratıp yaratmadığı hususunda daha anlamlı bilgi yarattığını iddia etmektedir.

¹² Julie H. Hertenstein, Sharon M. Mckinnon, Solving the Puzzle of the Cash Flow Statement, Business Horizons, January-February 1997, s.69

¹³ Bu yöntemler Türkiye Muhasebe Standartlarında brüt (dolaysız) ve net (dolaylı) olarak adlandırılırken, SPK standartlarında doğrudan ve dolaylı olarak adlandırılmaktadır.

¹⁴ Tantarate Brahmasrene, C. David Strupeck, Donna Whitten, Examining Preferences in Cash Flow Statement Format, The CPA Journal, Ekim 2004, s.58

¹⁵ Mustafa Kısakürek, Mehmet Demir, Nakit Akım Tablosunun Hazırlanmasında Direkt-Endirekt Yöntem Tartışması, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Nisan 2006, s. 207

¹⁶ Kısakürek, Demir, a.g.e, s. 205

tedirler.¹⁷ Ayrıca direkt yöntemle hazırlanan nakit akım tabloları analiz için daha uygun bulunmaktadır.¹⁸

Direkt yöntem ile endirekt yöntem arasındaki temel farklılığı göstermek için aşağıdaki basit örnek yararlı olacaktır. A işletmesi 1.500 YTL'lik bir satış yapmış ve bu satış işleminin 1.000 YTL'si nakit iken 500 YTL'si kredilidir. Bu satış işleminin maliyeti ise 800 YTL'dir. Bu işlemin günlük defter kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır.

Kasa	1.000		
Alacaklar	500		
		Satışlar	1.500
Satılan Malın Maliyeti	800		
		Stoklar	800

Bu işletmenin başka bir işlemi olmaması durumunda işletmenin net kârı doğal olarak 700 YTL olacaktır. İşletmeye giren para ise 1.000 YTL olacaktır. Bu bilgiyi finansal tablo kullanıcılarına vermek istersek ise aşağıdaki iki yöntemden birini seçmek zorunda kalacağız.

Direkt yöntem		Endirekt yöntem	
Satışlardan sağlanan nakit	1.000	Net Kâr	700
		Stoklardaki azalış	800
		Alacaklardaki artış	(500)
Faaliyetlerden sağlanan nakit	1.000	Faaliyetlerden sağlanan nakit	1.000

¹⁷ Brahmasrene, Strupeck, Whitten, a.g.e., s. 58

¹⁸ Kısakürek, Demir, a.g.e., s.204

Direkt yöntemle göre hazırlanan tabloya bakan finansal tablo kullanıcısı işletmenin satışlarından kasasına 1.000 YTL girdiği bilgisini rahatlıkla çıkaracaktır. Endirekt yöntemde ise net kârın hepsinin nakit olduğu varsayımından yola çıkılmakta daha sonra stoklarda oluşan düşüşün de işletmeye nakit olarak girdiği ve alacaklardaki artış tutarında ise işletmeden nakit çıkışı olduğu şeklinde bir yanılsama yaratılmaktadır. Endirekt yöntemde sadece faaliyetlerden yaratılan nakit sonucu finansal tablo kullanıcıları için anlamlı bir kalemken geri kalan kısım ise bir hesap tablosu olmaktan öteye gitmemektedir. Sadece bir işlem için bile kafa karışıklığı yaratan bu yöntemin binlerce, milyonlarca işlemin sonucunu nasıl anlamlı bir şekilde verebileceği muhasebecilerin kendilerine sorması gereken bir sorudur.

3. TÜRKİYE'DE NAKİT AKIM TABLOSU HAZIRLAMA

Ülkemizde Sermaye Piyasası Kurulu ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun nakit akım tablosu standartları uluslararası finansal raporlama standartları (UMS 7) ile uyumludur. Bu nedenle ülkemizde hazırlanan tabloların da uluslararası düzeyde olmasının beklenmesi doğaldır. Fakat yukarıda değinildiği üzere nakit akım tablosunun diğer tablolara göre görece yeni olması ve bu tabloları hazırlayanların bu konudaki (tahmini) eğitim geçmişleri nakit akım tabloları ile ilgili problem yaşanma olasılığını yükseltmektedir. Bu noktadan hareketle İMKB'de işlem gören bazı halka açık şirketlerin nakit akım tabloları incelenmiştir. Bu tablolarda görülen problemlerin özellikle kur farkı, faiz ve temettünün raporlanması, maddi duran varlık alımları ile ilgili olanları incelenmiştir. Ayrıca nakit akım tablosu hazırlanırken yapılan bazı kavramsal yanlışlıklar ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Çalışmada incelenen işletmeler SPK mevzuatına dahil olduğu için değerlendirme SPK'nın muhasebe standartları çerçevesinde yapılacaktır. Ancak TMSK nakit akım standardına da bazı durumlarda değinilecektir.

3.1 NAKİT AKIM TABLOSUNDA YER ALAN KALEMLERİN ADLARI

Nakit akım tablosu, adından da anlaşılacağı üzere, işletmenin belirli bir dönemdeki nakit giriş ve çıkışlarının özetlendiği bir tablodur. Direkt yöntemde her kalem bir nakit giriş veya çıkışını gösterirken, endirekt yöntemde faaliyetlerden sağlanan nakit bölümü dışındaki kalemler bir nakit girişi veya çıkışını ifade etmektedir. Dolayısıyla bu kalemlerin adlarının da bu nakit giriş ve çıkışını anlatacak şekilde belirlenmesi gerekmektedir. İMKB'de hisse senedi işlem gören işletmelerin nakit akım tabloları genelde endirekt yöntemle göre yapıldığı için bu tablolarda yatırımlarda kullanılan ve finansmandan sağlanan nakit kalemlerinden bazıları aşağıda Tablo 1'de özetlenmiştir. Kullanılan adlar, nakit akım tablosu konusunda, ülkemizde kavramsal olarak önemli bir problemin varlığına işaret etmektedir.

Örneğin, "Mali Varlık Tutarındaki Artış/Azalış" ifadesi bir mali varlık alımı veya satışı dolayısıyla oluşan nakit giriş veya çıkışını ifade etmekten uzaktır. "Temettü geliri" ifadesi bir nakit akışını ifade etmemektedir. Gelir kavramı gelir tablosunun tahakkuk esasını ifade ederken nakit akım tablosunda, doğal olarak, tahakkuk esaslı bir kavram ile nakit akışı anlatılmamalıdır. Yatırımlarda kullanılan nakit kısmında geçen "Yabancı Para Çevrim Farkları" ile ne anlatılmak istenmektedir? Çevrim farkları nasıl bir nakit hareketi yaratmaktadır? Bir başka örnek ise daha dikkat çekicidir. "Elden Çıkarılan Maddi ve Maddi Olmayan Varlıkların Net Defter Değeri" kaleminin nasıl bir nakit hareketi olduğu tartışılmalıdır. Satılan bir varlığın defter değeri ancak kâr ve zarar hesabı için kullanılır ve bulunan sonuç gelir tablosunda raporlanır. Nakit akım tablosunda ise o maddi varlığın veya maddi olmayan varlığın defter değeri yerine ilgili satış işlemi sonucu işletme kasasına giren nakit raporlanmalıdır.

Tablo 1: Nakit Akım Tablolarında “Yatırımlarda Kullanılan Nakit” ve “Finansmandan Sağlanan Nakit” Bölümlerinde Kullanılan Bazı Seçilmiş İfadeler

	Yatırımlarda Kullanılan Nakit	Finansmandan Sağlanan Nakit
TMS 7	<ul style="list-style-type: none"> • Mali varlık satışlarından sağlanan nakit girişleri • Mali duran varlıklarla ilgili alınan temettülerden sağlanan nakit girişleri • Diğer yatırım faaliyetlerinden sağlanan nakit girişleri • Mali duran varlık alımları • Diğer duran varlık artışları • Maddi olmayan duran varlık artışları 	<ul style="list-style-type: none"> • Kısa vadeli mali borçlardan sağlanan nakit • Uzun vadeli mali borçlardan sağlanan nakit • Sermaye artırımından sağlanan nakit • Ödenen temettüler • Kısa vadeli mali borç ödemeleri • Uzun vadeli mali borç ödemeleri
SPK	<ul style="list-style-type: none"> • Mali varlık tutarındaki artış/azalış • Alım satım amaçlı yatırımlardaki değişim • Yabancı ülkelerdeki faaliyetlerden çevrim farkı değişimi • Temettü geliri • Diğer yatırım faaliyetlerinde yaşanan değişim • Yabancı para çevrim farkları • Diğer duran varlıklardaki artış • Elden çıkarılan maddi ve maddi olmayan varlıkların net defter değeri • Finansal varlıklardaki değişim 	<ul style="list-style-type: none"> • Finansal varlıkların değer artış/azalışı • Ana ortaklık dışı paylardaki değişim • Vadeye kadar elde tutulacak finansal varlıklardaki artış/azalış • Yabancı para çevrim farkları • Ana ortaklık dışı pay • Menkul kıymetlerdeki net artış • Sermayeye ilave edilen gayrimenkul satış kârı

TMS 7’de yayımlanan nakit akım tablosu örneğinde kullanılan hesap adları daha özenli seçilmiştir. Nakit girişleri, alımlar veya ödemeler şeklindeki kelimeler nakit hareketini ifade etmektedir. Ancak bazı kalemlerde alış yerine artış ifadesinin kullanılması uygun değildir. Sonuç olarak TMS’nin nakit akım tablosu örneği SPK örneği ile karşılaştırıldığında çok daha anlaşılır gözükmektedir.

3.2 KUR FARKI BİR NAKİT HAREKETİ MİDİR?

Nakit ve nakit eşdeğerlerindeki gerçekleşmemiş kur farkı değişimi nakit akımı olarak kabul edilmemelidir. “Kur farklarından kaynaklanan realize olmamış kazanç ve kayıplar nakit akımı olarak kabul edilmez. Ancak, kur farklarının yabancı para cinsinden tutulan nakit ve nakit benzerleri üzerine etkisi, dönemin başlangıcındaki

ve sonundaki nakit ve nakit benzerlerinin mutabakatını yapmak amacıyla nakit akım tablosunda yer alır. Bu şekilde bulunan tutarlar; esas, yatırım ve finanslama faaliyetlerine ilişkin nakit akımlarından ayrı bir şekilde gösterilir ve söz konusu nakit akımları dönem sonundaki kurdan ilgili para birimine çevrilmiş olsaydı ortaya çıkacak kur farklarını ihtiva eder.”¹⁹

Yukarıda verilen madde açık bir şekilde nakit ve nakit eşdeğeri varlıklardaki kur farkı nedeniyle oluşan değişimlerin nakit giriş ve çıkışı sayılmayacağını belirtmektedir. Öyleyse, kur farkı değişimi nedeniyle oluşan tutar nakit akım tablosunda ancak nakit ve nakit eşdeğerlerinin mutabakatının sağlanması amacıyla kullanılmalıdır. Mutabakatın sağlanması için kullanılsa bile kur farkı değişimi faaliyetlerden, yatırımlardan ve finanslamadan sağlanan nakitten ayrı olarak gösterilmelidir. Aşağıdaki tabloda yabancı para cinsinden nakit bulunduran işletmelerin nakit akım tablosunda bu paralardan dolayı raporladıkları kur farkları verilmiştir. İşletmeler kur farklarından kaynaklanan değişimi finansal tablo kullanıcılarına sanki bir nakit hareketiymiş gibi raporlamaktadırlar. Bu bilgi finansal tablo kullanıcıları için anlamlı olmaktan uzak, yanıltıcı bir bilgidir. Durumu aşağıdaki örnekle ifade edersek durum daha açık olacaktır.

Bir işletmenin dönem başında kasasında kuru 1.20’den 100 doları olduğunu ve dönem boyunca hiçbir faaliyette bulunmadığını, fakat kurun 1.50’ye çıktığını varsayınız. Bu durumda işletme aşağıdaki kaydı yapacaktır.

Kasa	30
Kur farkı geliri	30

Doğru bir nakit akım tablosunda herhangi bir nakit hareketi olmadığı için bu işlem raporlanmayacaktır, sadece kasanın mutabakatı için kur değerlemesi gösterilecektir. Fakat ülkemiz nakit akım tablolarında yukarıdaki nakdi olmayan işlem genellikle faaliyetlerden sağlanan nakit kısmında 30 YTL olarak raporlanmaktadır. Ülkemizde kur farkından kaynaklanan kazanç ve kayıplar net kârın içinde yer almakta fakat endirekt yönetime göre hazırlanan nakit akım tablolarında bununla ilgili bir düzeltme yapılmamaktadır. Düzeltme yapılmadığı için bu nakdi olmayan işlem bir nakit hareketiymiş gibi raporlanmaktadır.

Kur farkları ile ilgili bir başka husus da yabancı para birimi cinsinden hazırlanmış mali tabloların dönüştürülmesidir. Ülkemizdeki pek çok işletmenin yurtdışında yatırımları bulunmakta ve bu durum konsolide tablolarında kur farkı dönüştürmelerini gerektirmektedir. Bu kur farkı dönüşümlerinin de nakit akım tablosu hazırlanması üzerindeki etkilerinin dikkate alınıp ülkemiz standartlarında gerekli güncelleştirmelerin yapılması gerekmektedir.

¹⁹ SPK Seri XI, No: 25, md.121, TMS 7, md. 28

Tablo 2: Nakit Akım Tablosunda Raporlanan Gerçekleşmemiş Kur Farklarının Nakit ve Nakit Eşdeğerlerine Etkisi

Şirketler	Toplam Hazır Değerler (Dipnot 4)	Hazır değerlerinde raporlanan yabancı para toplamı (YTL) (Dipnot 4 ve 29)	Nakit akım tablosunda gösterilen kur farkı tutarı
1	68.780.065	57.911.731	Yok
2	400.009	4.920	Yok
3	6.973.394	4.118.071	Yok
4	288.796.000	212.108.000	Yok
5	1.990.455	1.435.226	Yok
6	160.114	89.201	Yok
7	50.850.000	9.782.000	Yok
8	78.782	30.822	Yok
9	25.062.728	20.612.611	Yok
10	211.706.027	176.778.145	Yok
11	9.445.687	2.641.547	Yok
12	26.425.571	7.230.191	Yok
13	2.744.678	1.604.456	Yok
14	588.448.000	396.106.000	Yok
15	2.723.415	977.472	Yok

3.3 FAİZİN VE TEMETTÜNÜN RAPORLANMASI

Nakit akım tablosu hazırlanması konusunda en çok tartışılan kalemlerden biri de faiz ve temettü nakit giriş ve çıkışlarının nasıl sınıflandırılacağıdır. SPK tebliğinde faiz ve temettülerin ayrı ayrı tutarlı bir şekilde esas, yatırım ve finansman faaliyeti olarak sınıflandırılacağı belirtilmiştir.²⁰ Standartta ayrıca işletmelerin faiz gider ve gelirleri ile temettü gelirlerini esas (faaliyetlerden), finansman veya yatırım faaliyetlerinden diye sınıflandırabileceğini, temettü ödemelerini ise yatırım veya finansman faaliyetleri sınıfında gösterebileceği belirtilmiştir.²¹ Bu konuda standardın daha açık olması gerekmektedir. Faaliyetlerden sağlanan nakit kısmı net kârın hesaplanmasında dikkate alınan kalemlerin nakit esasına çevrilmesini içermektedir ve standart da bu durumu ortaya koymaktadır²². FASB nakit akım tablosu standardında mümkün olduğunca net kârın hesaplanmasında dikkate alınan kalemlerinin nakit etkisinin gösterilmesini ve net kâr rakamı ile esas faaliyetlerden sağlanan nakit arasında oluşan farkın nerelerden kaynaklandığı bilgisinin kullanıcılarca daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunacağını belirtmiştir²³. Ancak şunu belirtmek gerekir ki faiz ve temettünün nakit akım tablosunda nasıl gösterileceği oldukça tartışmalı bir konudur ve FASB'nin ve IASB'nin bu konudaki kurallarına yönelik eleştiriler vardır.²⁴

İşletmelerin faiz ve temettünün raporlanması konusunda bir şekilde serbest bırakılması farklı uygulamaları doğurmuştur. Bu durumun da nakit akım tablolarının karşılaştırılabilirliğine önemli olumsuz etkileri olduğu açıktır. Aşağıda verilen Tablo 3'te bazı işletmelerin faiz ve temettü bilgilerini nasıl raporladıkları özetlenmiştir. Tablo 3 incelendiğinde önemli sorunlar hemen göze çarpmaktadır. İşletmeler net kâr rakamını düzelterek faaliyetlerden sağlanan nakit bilgisine ulaşmak istemektedir. Bunun için nakdi olmayan gelirler ve giderler net kâr rakamına eklenmektedir. Burada işletmelerin net kâr rakamına finansman giderlerinden kur farkı giderini eklemeyip bir kısmı zaten nakit olarak ödenmiş faiz giderini ekledikleri görülmektedir. Aynı durum kur farkı geliri için de yapılmaktadır. İşletmeler faiz geliri ve gideri işlemlerinin nakdi sonuçlarını faaliyetlerden sağlanan nakit kısmında raporlamak istiyorlarsa, bu gelir ve giderler düzeltme kayıtlarında net kâr rakamına eklenmemelidir. Eğer işletmeler faiz gelir ve giderlerini faaliyetlerden sağlanan nakdin içinde göstermek istemiyorsa, bu tutarları net kâr tutarına gelir tablosundaki tutarları üzerinden eklemelidir. Tablo 3'de görülmeyen bir başka problem ise bazı işletmelerin nakit akım tablolarında faiz ve temettüye ilişkin bir hesabın bulunmamasıdır.

²⁰ SPK Seri XI, No: 25, md.122

²¹ SPK Seri XI, No: 25, md.122

²² SPK Seri XI, No: 25, md.115

²³ SFAS 95, Appendix B: Basis for Conclusions, paragraf 90

²⁴ Neil S. Weiss, James G.S. Yang, The Cash Flow Statement: Problems with the Current Rules, The CPA Journal, March 2007, s. 28

Tablo 3: Faiz ve temettü bilgilerinin sınıflandırılması

Şirketler	Faaliyetlerden sağlanan nakit	Yatırımlarda kullanılan nakit	Finansmandan sağlanan nakit
1	Faiz geliri Faiz gideri	Tahsil edilen faiz	Ödenen faiz Ödenen temettü
2	Faiz gideri Faiz ödemeleri	Tahsil edilen faizler Tahsil edilen temettüler	Ödenen temettüler
3	Mali borçlara ilişkin kur farkı ve faiz tahakkuku İştiraklerden alınan temettü geliri	Temettü gelirleri	Ödenen temettüler
4	Faiz gideri Faiz geliri		Alınan faizler Ödenen faizler Ödenen temettüler Alınan temettüler
5	Faiz ve benzeri gelirler Faiz gideri	Tahsil edilen faiz Ödenen temettü	Ödenen faiz
6	Ertelenmiş faiz gideri Ertelenmiş faiz geliri		
7	Faiz gideri		Ödenen faiz Ödenen temettü
8	Faiz gideri Faiz geliri	Tahsil edilen faizler Tahsil edilen temettüler	Ödenen temettüler
9	Faiz geliri Faiz gideri	Tahsil edilen faiz	Ödenen faizler
10	Faiz geliri Faiz gideri Temettü geliri	Alınan temettü	Ödenen temettü Ödenen faiz Alınan faiz
11	Faiz ödemeleri	Tahsil edilen faizler Tahsil edilen temettüler	Ödenen temettüler
12	Faiz geliri Faiz gideri		Ödenen temettü Alınan faiz

3.4 DİREKT VE ENDİREKT YÖNTEME GÖRE HAZIRLANMIŞ TABLOLARIN KARŞILAŞTIRILABİLİRLİĞİ

Nakit akım tablosundaki format farklılığı sadece faaliyetlerden sağlanan nakit bölümünün farklı gösteriminden ve hesaplanmasından kaynaklanmaktadır. Her iki yöntemde de yatırımlardan ve finansman faaliyetlerinden sağlanan nakit bölümleri aynı olmalıdır. Aşağıda Sermaye Piyasa-

sında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ (Seri: XI, No: 25)'de yer alan İşletmeler İçin Doğrudan Yönteme Göre Hazırlanmış Örnek Nakit Akım Tablosu (Ek 1) ve Dolaylı Yönteme Göre Hazırlanmış Örnek Nakit Akım Tablosunun (Ek 3) yatırım faaliyetlerinden sağlanan nakit ve finansmandan sağlanan nakit kalemleri verilmiştir. Aynı olması gereken bu bölümlerdeki farklılığın nedeni üzerinde durulması gereken bir konudur.

Direkt Yöntem		Endirekt Yöntem	
B. YATIRIM FAALİYETLERİNDEN SAĞLANAN NAKİT AKIMLARI		B. YATIRIM FAALİYETLERİNDEN SAĞLANAN NAKİT AKIMLARI	
Maddi varlıkların satışı		Mali varlık alımı, alış tutarının neti	
Maddi varlıkların iktisabı		Maddi varlık alımları	
Mali varlık iktisabı		Maddi varlık satışı nedeniyle elde edilen nakit girişleri	
Mali varlık satışı		Tahsil edilen faizler	
Alınan faizler		Tahsil edilen temettüleri	
Alınan temettüleri			
Diğer nakit girişleri			
Diğer nakit çıkışları			
C. FİNANSMAN FAALİYETLERİNDEN SAĞLANAN NAKİT AKIMLARI		C. FİNANSMAN FAALİYETLERİNDEN SAĞLANAN NAKİT AKIMLARI	
Hisse senedi ihracı		Hisse senedi nedeniyle elde edilen nakit girişleri	
Kredilerle ilgili nakit girişleri		Uzun vadeli borçlarla ilgili nakit girişleri	
Finansal kiralama borçları ödemeleri		Finansal kiralama borçları ile ilgili ödemeler	
Ödenen temettüleri		Ödenen temettüleri	
Diğer nakit girişleri			
Diğer nakit çıkışları			

3.5 NAKİT AKIM TABLOSUNDAKİ KALEMLERİN SINIFLANDIRILMASI

Nakit akım tablolarında gözüken bir başka sorun ise nakit akım tablosu kalemlerinin sınıflanmasında karşımıza çıkmaktadır. Yatırımlarda kullanılan nakit kısmında sınıflanması gereken bazı kalemler finansman faaliyetlerinden sağlanan nakit kısmında sınıflanmakta, faaliyetlerden sağlanan nakit kısmında sınıflanması gereken bazı kalemler ise yatırımlarda kullanılan nakit ve finanslamadan sağlanan nakit kısımlarında sınıflandırdıkları gözükmektedir. Uluslararası uygulamalarda özellikle işletmelerin faaliyetlerden sağlanan nakit kısmını yanlış sınıflandırmalarla olduğundan yüksek gösterme çabaları hile olarak değerlendirilirken ülkemizde bunlara sıkça rastlanmaktadır²⁵.

Bazı nakit akım tablolarında finansmandan sağlanan nakit kısmında “Finansal Varlıkların Değer Artışı/Azalışı” kalemi göze çarpmaktadır. Yatırımlarda kullanılan nakit kısmında raporlanması gereken bu kalemin finansmandan sağlanan nakit kısmında geçmesinin sebebi “Finansal” ifadesi ile başlaması mıdır acaba? Bir başka nakit akım tablosunda ise faaliyetlerden sağlanan nakit kısmında şöyle kalemlere rastlanabilmektedir.

Diğer duran varlıklar.....183.886

Diğer duran varlıklar.....6.371.000

Diğer cari olmayan/duran varlıklar.....0

3.6 MADDİ VARLIKLARIN FİNANSAL KİRALAMA YOLUYLA EDİNİLMESİ

İşletmeler çeşitli nakdi olmayan yatırım veya finansman faaliyetlerinde bulunabilmektedir. Özellikle ülkemizde finansal kiralama yoluyla varlık edinimi bu faaliyetlerin en gözle görülenidir. Finansal kiralama yoluyla elde edilen varlığın maliyeti tutarında yatırımlarda kullanılan nakit kısmında bir çıkış gerçekleşmeyecektir. Finansal kiralama yoluyla işletmelerin herhangi bir dönemde bir nakit ödeme yapmadan varlıklarını önemli ölçüde arttırma imkanları vardır. Bu varlık alımları için nakit ödeme yapılmadığından bu işlem nakit akım tablosunda yer almayacaktır. Daha sonra finansal kiralama borçlarının ödemesi finansmandan sağlanan nakit kısmında gözükecektir. Bu bilgi finansal tablo kullanıcıları için önemli olduğundan kural koyucu yatırım ve finansman faaliyetlerinde nakit ve nakit benzeri kullanımı gerektirmeyen işlemlerin gerekli tüm bilgileri içerecek şekilde diğer mali tablo veya dipnotlarda yer almasını istemektedir.²⁶ Burada finansal tablo kullanıcısı açısından sıkıntılı bir ifade vardır. Bu bilgi önemli bir bilgidir ve finansal tablo kullanıcısı buna ulaşabilmelidir. Amerikan standartlarında nakdi olmayan finansman ve yatırım işlemleri ilgili dipnotlarda raporlanması gerektiği belirtilmiştir²⁷.

Ülkemizde özellikle finansal kiralama yoluyla maddi duran varlık alımlarının nakit akım tablolarında doğru şekilde raporlanmadığını görmek-

²⁵ Kişisel görüşüm Türkiye’de bunların hileli finansal raporlama çabası değil, bu konudaki bilgi eksikliğinden kaynaklanan önemli yanlışlık olarak değerlendirilmesi gerektirir.

²⁶ SPK md.126

²⁷ SFAS 95, md. 32

teyiz. İncelememiz sırasında finansal kiralama yoluyla gaz tribünü alan bir şirket 2006 yılında 906.768 YTL'lik bir işlem gerçekleştirmiştir. Bu şirketin dipnotlarından 2006 yılında 14.560.738 YTL'lik maddi duran varlık alımı ve 37.340 YTL'lik maddi olmayan duran varlık alımı yaptığı bilgisi elde edilmektedir. Şirketin nakit akım tablosunda ise 14.598.078 YTL'lik maddi ve maddi olmayan duran varlık alımı yapıldığı bilgisi vardır. Fakat maddi duran varlıklar içinde 906.768 YTL'lik finansal kiralama yoluyla edinilmiş gaz tribünü vardır ve bunun için işletmeden herhangi bir nakit çıkışı olmamıştır. Bu finansal kiralama işlemi aynı zamanda finansman faaliyetlerinden yaratılan nakit kısmında da Finansal Kiralama Borçlarında Değişim adı altında işletmeye 906.768 YTL'lik bir nakit girişi yaratmış olarak görülmektedir.

4. SONUÇ

Bu çalışmada İMKB'de hisse senetleri işlem gören bazı firmalarımızın nakit akım tabloları incelenmiştir. İncelemede bu tablolarda karşılaşılan olumsuzluklara ve bu olumsuzlukların nasıl düzeltilebileceği hususlarına değinilmiştir. Çalışmada ülkemizde nakit akım tablosu konusundaki SPK muhasebe standartlarındaki çeşitli eksik veya hatalı olduğu düşünülen konulara dikkat çekilmeye çalışılmıştır. SPK muhasebe standartları ve TMS uluslararası finansal raporlama standartlarına dayanmakta olduğundan aralarında önemli bir fark yoktur. Ancak SPK'nın verdiği nakit akım formatındaki kalemler nakit akım tablosu için uygun ifadeler taşımamaktadır. Bu hususta TMS'deki örnekler nakit akım tablosunun içeriğine daha uygun ifadeler olarak görülmektedir.

Çalışmada işletmelerin nakit akım tablolarını hazırlarken SPK muhasebe standartlarına aykırı işlemler yaptıkları görülmüştür. İşletmeler özellikle kur farklarını bir nakit hareketiymiş gibi yansıtmaktadırlar ve bu tutarlar faaliyetlerden sağlanan nakit tutarını arttırmaktadır. Bir başka sorunlu alanda ise son yıllarda artan finansal kiralama yoluyla varlık edinimleri bir nakit hareketi olarak nakit akım tablolarına yansıtılmaktadır. Bazı işletmelerin bazı duran varlık alımlarını ve satışlarını faaliyetlerden sağlanan nakit kısmında raporladıkları görülmüştür. Bütün bu hatalar nakit akım tablolarının bilgi değerini azaltmaktadır.

Ülkemizin ekonomik alandaki pek çok yapısal sorunu yaşamakta olduğumuz Avrupa Birliği süreci ve 2001 krizi sonrası gelişmeler sonucu çözülmüş, çözülmekte veya çözülmeye çalışılmaktadır. Bu sürece en büyük katkılardan biri de ekonomik sisteme doğru ve güvenilir bilgi sağlanması ve bu bilginin ekonomik karar alma sürecinde etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasının noktasında ülkemiz muhasebe mesleği tarafından sağlanması gerekmektedir. Bu noktadan hareketle bu çalışmanın konusu olan nakit akım tablosunun hazırlanması konusunda akademisyenlerin ve uygulayıcılarının gerekli önemi göstermesi gerektiği dikkate alınmalıdır.

Nakit akım tablolarına ilişkin bir başka husus ise doğru hazırlansa bile kendi içinde problemleri olan endirekt yöntem yerine direkt yöntemle göre hazırlanmış nakit akım tablolarının hazırlanmasının düşünülmesinin ve üzerinde tartışılmasının gerekliliğidir.

KAYNAKÇA

Brahmasrene, Tantapate, C. David Strupeck, Donna Whitten, “Examining Preferences in Cash Flow Statement Format”, **The CPA Journal**, Ekim 2004, 58-60

Gücenme, Ümit, Aylin Poroy Arsoy, “Muhasebe Standartlarındaki Sınıflandırılmış Nakit Akım Formatı İle Finansal Performansın Ölçülmesi”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Nisan 2006, s. 66-74

Hertenstein, Julie H., Sharon M. Mckinnon, “Solving the Puzzle of the Cash Flow Statement”, **Business Horizons**, January-February 1997, 69-76

Kısakürek, Mustafa, Mehmet Demir, “Nakit Akım Tablosunun Hazırlanmasında Direkt-Endirekt Yöntem Tartışması”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Nisan 2006, s. 201-209

Kintzele, Philip L., Diane M. Block, “Implementing SFAS 95, Statement of Cash Flows”, **The CPA Journal**, Eylül 1990, s. 46-47

Kwok, Helen, “The Effect of Cash Flow Statement Format on Lenders’ Decisions”, **The International Journal of Accounting**, 2002, 347-362

Meigs, Robert F., Walter B. Meigs, Mary A. Meigs, **Financial Accounting**, McGraw-Hill, Inc., Eighth Edition

Yücel, Göksel, “Globalleşen Dünya’da Türk İşletmeleri’nin Finansal Raporlama Sorunları”, **İ.Ü. İşletme Fakültesi Dergisi**, C:22, Sayı:2, Kasım 93, 9-28

Yücel, Göksel, “Nakit Akış Tablosu”, **Muhasebe Dergisi**, Eylül-Ekim 1992, s.20-21

Weiss, Neil S., James G.S. Yang, “The Cash Flow Statement: Problems with the Current Rules”, **The CPA Journal**, March 2007, s. 26-31

Statement of Financial Accounting Standards 95; Statement of Cash Flows

Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ (Seri: XI, No: 25), 15.11.2003 tarih ve 25290 sayılı mükerrer Resmi Gazete

Türkiye Muhasebe Standardı 7 Nakit Akış Tabloları, 18.1.2005 tarih ve 25704 sayılı Resmi Gazete

